

Orosz–nganaszan kétnyelvűség korpusz alapú vizsgálata¹

Szeverényi Sándor (Szegedi Tudományegyetem)

Az előadás egy korábbi vizsgálatot egészít ki és erősíti meg annak előzetes hipotéziseit (Szeverényi megjelenés előtt/2022). A kutatás során nganaszan (uráli, szamojéd, kb. 125 beszélő, Tajmir-félsziget) beszélők nyelvhasználatát vizsgáltam korpuszadatok² alapján. Tsitsipist (1998: 34) követve, a kontaktus okozta változások három csoportját lehet meghatározni: befejezett, folyamatos és megszakított. Jelen vizsgálatban folyamatban lévő változásokra próbálok meg rámutatni. Folyamatban lévő változásoknál a másik nyelv befolyásának mértéke a beszélők kompetenciájától és esetleg más, szociolingvisztikai változóktól függ.

A vizsgálat kiindulópontja bizonyos tipikus nganaszan elemek, szerkezetek előfordulása nganaszan spontán beszélt szövegekben, amelyek az igeidő, aspektus, evidencialitás és episztemikus modalitás morfológiai és szintaktikai jelölői:

- aorisztosz (neutrális idő) használata;
- általános múlt idő;
- idéző szerkezet (egyenes és függő);
- reportatív evidenciális;
- inferenciális evidenciális;
- orosz eredetű modális lexémák, partikulák.

Következtetésem szerint a fentebb felsorolt szerkezetek és elemek használata, előfordulása korrelációt mutat az orosz nyelvtudás mértékével: a „tisztább” nganaszan nyelvhasználók esetében magasabb arányú aorisztoszt, evidencialitást (reportatív és inferenciális) és kevesebb függő idézést, orosz eredetű lexémákat találunk.

Ebben az előadásban ezeket az eredményeket egészítem ki további korpuszadatokkal, illetve vetem össze Khomchenkova (2018) eredményeivel. Khomchenkova ugyanabban a korpuszban részben ugyanazon beszélők orosz nyelvtudását/nyelvhasználatát vizsgálta, de fordított irányból: a beszélőket orosz nyelvű megnyilatkozásaik alapján csoportosította. Eredményei nagyrészt megerősítik az én hipotézisemet, amely szerint azon hat beszélő esetében, akiknek a szövegeit mindketten vizsgáltuk, az orosz és nganaszan tudást hasonlóképpen ítéltük meg. Az előadás során ezen hat beszélő összes elérhető szövegét vizsgálom meg további változók és paraméterek (pl. műfaji megszorítás) bevonásával,

---

¹ A kutatás a *Szibériai uráli nyelvek etnoszintaxisa* c. NKFIH pályázat (K129186, 2018–2021) keretében készült a Szegedi Tudományegyetemen.

² Brykina, Maria, Gusev, Valentin, Szeverényi, Sándor and Wagner-Nagy, Beáta 2018: “Nnganasan Spoken Language Corpus (NSLC).” Archived in Hamburger Zentrum für Sprachkorpora. Version 0.2. <http://hdl.handle.net/11022/0000-0007-C6F2-8>.

valamint további négy beszélő azon szövegeit, amelyeket Khomchenkova is elemzett, de az én előző vizsgálatomból kimaradtak.

Hivatkozások

Khomchenkova, Irina 2018: *Interference in the Russian speech of the Nganasans*. 26 October 2018.

https://sisu.ut.ee/sites/default/files/samoyedology2018/files/khomchenkova_ngarusinterference.pdf (utolsó megtekintés: 2021. szeptember 6.)

Szeverényi, Sándor (megjelenés előtt/2022): Evidentiality and reported speech under contact: Devices of cohesion in Nganasan personal narratives. In: Ragagnin Elisabetta - Bayarma Khabtagaeva (eds.) *Endangered languages in Northern Asia*. A vol. of the series "Languages of Asia". Brill.

Tsitsipis, Lucas D. 1998: *A Linguistic Anthropology of Praxis and Language Shift: Arvanitika (Albanian) and Greek in Contact*. Oxford: Clarendon Press.